

KOHTUJURISTI ETTEPANEK

JULIANE KOKOTT

esitatud 8. septembril 2005¹

I. Sissejuhatus

1. Käesolev eelotsusemenetlus käsitleb tolliõiguse küsimusi, mis on tõusetunud teadmata päritoluga või importimisel ühenduse tolliterritooriumile 1997. aastal. Põhiküsimus on sealjuures, kas ühenduse tolliseadustiku² artikli 220 lõike 2 punkti b uut redaktsiooni, mis on kehtestatud määrusega nr 2700/2000³, võib kohaldada *tagasiulatuvalt* ja kuidas tuleb nimetatud sätet tõlgendada.⁴ Kõnealune säte määrab üksikasjalikult, millistel tingimustel on heausksed võlgnikud kaitstud seaduse alusel tasumisele kuuluva imporditollimaksu tollivormistuse järgse sissenõudmise eest, kui toll on teinud eksimuse kolmandast riigist sissetoodud kauba sooduskohtlemisel.

II. Õiguslik raamistik

A. Ühenduse tolliseadustik

2. Ühenduse õigusliku raamistiku käesolevas kohtuasjas määravad tolliseadustiku sätted tasumisele kuuluva tollimaksu summa arvestuskande tegemise ja võlgnikule teatamise kohta (tolliseadustiku artikkel 217 jj).

3. 1. jaanuaril 1994. aastal jõustunud tolliseadustiku artikli 220 esialgne redaktsioon sätestab muu hulgas:

„1. Kui tollivõlast tuleneva maksusumma kohta ei ole arvestuskannet tehtud kooskõlas artiklitega 218 ja 219 või kanne on tehtud tollivõla tekkimisel seaduse alusel tasumisele kuuluva tollimaksu summast väiksema summa kohta, tehakse tasumisele kuuluva või tasuda jääva tollimaksu summa kohta arvestuskanne kahe päeva jooksul alates

1 — Algeel: saksa.

2 — Nõukogu 12. oktoobri 1992. aasta määruse (EMÜ) nr 2913/92, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik (EÜT L 302, lk 1; ELT eriväljaanne 02/04, lk 307; edaspidi „tolliseadustik“).

3 — Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2000. aasta määrus (EÜ) nr 2700/2000, millega muudetakse nõukogu 12. oktoobri 1992. aasta määrust (EMÜ) nr 2913/92, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik (EÜT L 311, lk 17; ELT eriväljaanne 02/10, lk 239; edaspidi ka „määrus nr 2700/2000“).

4 — Tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b uue redaktsiooni tõlgendamist käsitletakse ka pooleliolevas kohtuasjas C-311/04: Algemene Scheeps Agentuur Dordrecht.

kuupäevast, kui toll olukorrast teada saab ning kui tollil on võimalik tollivõla tekkimisel tasumisele kuuluv maksusumma välja arvutada ja võlgnik määrata (järelarvestuskanne). Tähtaega võib kooskõlas artikliga 219 pikendada.

dustiku artikli 220 lõike 2 punkti b sõnastust järgmiselt (edaspidi ka „tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b uus redaktsioon”)⁵:

2. Välja arvatud artikli 217 lõike 1 teises ja kolmandas lõigus nimetatud juhtudel, ei tehta järelarvestuskannet, kui:

„2. Välja arvatud artikli 217 lõike 1 teises ja kolmandas lõigus nimetatud juhtudel, ei tehta järelarvestuskannet, kui

[...]

[...]

b) tasumisele kuuluva tollimaksu summa kohta ei ole tehtud arvestuskannet tolli eksimuse tõttu, mida ei oleks olnud võimalik avastada tasumise eest vastutaval isikul, kes toimis heauskselt ja järgis kõiki kehtivaid sätteid tollideklaratsiooni kohta”.

b) tasumisele kuuluva tollimaksu summa kohta ei ole tehtud arvestuskannet tolli eksimuse tõttu, mida ei oleks olnud võimalik avastada tasumise eest vastutaval isikul, kes toimis heauskselt ja järgis kõiki kehtivaid sätteid tollideklaratsiooni kohta.

Kui sooduskohtlemine on kaubale määratud halduskoostöö süsteemi alusel, milles osalevad kolmanda riigi asutused, loetakse nende asutuste väljaantud eba-

4. 19. detsembril 2000. aastal jõustunud määrusega nr 2700/2000 muudeti tollisea-

5 — Vt määruse nr 2700/2000 artikli 1 punkt 16 ja artikkel 2.

õigeks osutunud sertifikaat eksimuseks, mida ei oleks olnud võimalik esimese lõigu kohaselt avastada.

B. Euroopa ühenduste ja Eesti Vabariigi vaheline vabakaubandusleping

Ebaõige sertifikaadi väljaandmist ei loeta eksimuseks, kui sertifikaat põhineb eksportija esitatud ebaõigetel asjaoludel, välja arvatud juhul, kui on ilmne, et sertifikaadi väljaandnud asutused olid või oleksid pidanud olema teadlikud, et kaup ei vasta sooduskohtlemise kohaldamise tingimustele.

5. 18. juulil 1994 Brüsselis allkirjastatud vabakaubanduslepingule Euroopa ühenduste ja Eesti Vabariigi vahel⁶ on lisatud protokoll nr 3 mõiste „pärinevad tooted” määratluse ning halduskoostöö meetodite kohta (edaspidi „protokoll nr 3”), mille uus redaktsioon jõustus 1. aprillil 1997.⁷

Vastutav isik võib toetuda heausksusele, kui ta saab tõendada, et on asjaomaste kaubandustoimingute ajal nõuetekohaselt hoolitsenud selle eest, et kõik sooduskohtlemise kohaldamise tingimused oleksid täidetud.

6. Selleks et Eestist pärinevatele toodetele saaks ühendusse importimisel kohaldada vabakaubanduslepingust tulenevaid soodustusi, tuleb protokoll nr 3 artikli 16 kohaselt üldjuhul esitada liikumissertifikaat EUR.1, mille näidis on toodud III lisas.

Vastutav isik ei saa toetuda heausksusele, kui Euroopa Komisjon on Euroopa Ühenduste Teatajas avaldanud teatise, kus avaldatakse kahtlust, kas abisaav riik kohaldab sooduskohtlemist nõuetekohaselt.”

6 — Vabakaubandust ja kaubandust puudutavaid küsimusi käsitlev leping ühelt poolt Eesti Vabariigi ja teiselt poolt Euroopa Ühenduse, Euroopa Aatomienergiaühenduse ning Euroopa Sõe- ja Teraseühenduse vahel (EÜT 1994, L 373, lk 2; edaspidi „vabakaubandusleping”). Vabakaubandusleping asendati hiljem ühelt poolt Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Eesti Vabariigi vahelise assotsiatsiooni loomise Euroopa lepinguga (allkirjastatud 12. juunil 1995. aastal Luxembourgis; EÜT 1998, L 68, lk 3). Ajaliselt kuulub käesolevas kohtuasjas kohaldamisele vabakaubandusleping.

7 — Euroopa ühenduste ja Eesti Vabariigi vahelise ühiskomitee 6. märtsi 1997. aasta otsus nr 1/97 vabakaubandust ja kaubandust puudutavaid küsimusi käsitleva lepingu ühelt poolt Eesti Vabariigi ja teiselt poolt Euroopa Ühenduse, Euroopa Aatomienergiaühenduse ning Euroopa Sõe- ja Teraseühenduse vahel protokoll nr 3 paranduste kohta (EÜT L 111, lk 1). Nimetatud otsus jõustus otsuse artikli 2 kohaselt 1. aprillil 1997.

7. Protokoll nr 3 artikkel 17 pealkirjaga „Liikumissertifikaadi EUR.1 väljastamise protseduur” sisaldab lõiget 3, mis on sõnasutatud järgmiselt:

„3. Eksportija, kes taotleb liikumissertifikaadi EUR.1 väljastamist, peab olema igal ajal valmis esitama liikumissertifikaati EUR.1 väljastava eksportiva riigi tolli nõudmisel kõik vajalikud dokumendid, mis tõendavad kõnealuste toodete päritolustaatus ja ühtlasi vastavust käesoleva protokolliga teistele nõuetele.”

[Siin ja edaspidi on osundatud protokollis tsiteeritud mitteametlikus tõlkes.]

8. Sama protokoll nr 3 artikli 28 lõigete 1 ja 3 kohaselt:

„1. Liikumissertifikaadi EUR.1 väljastamist taotlenud eksportija säilitab artikli 17 lõikes 3 nimetatud dokumente vähemalt kolm aastat.

[...]

3. Liikumissertifikaadi EUR.1 väljastanud ekspordiriigi toll säilitab [...] taotluse blanketti vähemalt kolm aastat.”

9. Protokoll nr 3 artikli 32, mis kannab pealkirja „Päritolutõendite kontrollimine”, lõigete 1 ja 3 on sätestatud:

„1. Päritolutõendite järelkontroll toimub pisteliselt või siis, kui importiva riigi tollil tekib põhjendatud kahtlus selliste dokumentide autentsuse, kõnealuste toodete päritolustaatus või käesoleva protokolliga teistele nõuete täitmise suhtes.

[...]

3. Kontrollimist teostab ekspordiriigi toll. Sel eesmärgil on tollil õigus nõuda mis tahes tõendusmaterjale ja inspekteerida eksportija arveid või teostada mis tahes muud kontrolli, mida toll peab vajalikuks.”

10. Protokoll nr 3 artikli 31 lõikes 2 on lisaks ette nähtud, et ühendus ja Eesti osutavad teineteisele pädevate tolliasutuste kaudu abi liikumissertifikaatide EUR.1 ja

arvedeklaratsioonide autentsuse ning nimetatud dokumentides toodud teabe õigsuse kontrollimisel.

(edaspidi „Lacto”) taotluse alusel Eesti tolli poolt välja antud liikumissertifikaat EUR.1.

III. Asjaolud ja põhikohtuasi

11. 1997. aastal, seega enne Eesti Vabariigi ühinemist Euroopa Liiduga, imporditi Eestist ühendusse võid, kohaldades soodustollitariifi. Nimetatud sooduskohtlemise aluseks oli Euroopa ühenduste ja Eesti Vabariigi vaheline vabakaubandusleping.
12. Või deklareeris Madalmaade tolliaagent Beemsterboer Coldstore Services BV (edaspidi „Beemsterboer”), kes esitas äriühingu Hoogwegt International BV (edaspidi „Hoogwegt”) nimel asjaomastele Madalmaade ametiasutustele mitu tollideklaratsioonide kauba lubamiseks vabasse ringlusse.
13. Või päritoluriigiks oli igas tollideklaratsioonis märgitud Eesti. Või päritolu tõendamiseks oli igale tollideklaratsioonile lisatud ekspordija, Eesti äriühingu AS Lacto Ltd
14. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu andmetel külastasid äriühingu Hoogwegt esindajad äriühingut Lacto ettevõtja usaldusvääruse kontrollimise eesmärgil enne ärisuhete alustamist korduvalt. Lisaks seadis Hoogwegt Lactoga sõlmitud lepingutes tingimuseks, et eksporditava võiga on alati kaasas dokumendid, millest nähtub või Eesti päritolu, samuti liikumissertifikaat EUR.1 ja et või Eesti päritolu on selgelt märgitud ka pakendile.
15. Pärast viidete saamist Euroopa Ühenduse ja Eesti vahel või turustamisega seotud karussellpettuse⁸ kohta tegi ühenduse delegatsioon koostöös kohaliku tolliga 2000. aasta märtsis Eestisse kontrollkäigu. Nimetatud kontrollkäigu raames kontrolliti muu hulgas äriühingut Lacto. Kontrollimine hõlmas ka hageja esitatud liikumissertifikaatide EUR.1 õigsust.

⁸ — Või eksport ühendusest Eestisse ja sellele järgnev reimport ühendusse.

16. Nimetatud kontrollkäigu raames ei suutnud äriühing Lacto tõendada eksporditud või Eesti päritolu, eelkõige ei olnud ta säilitanud või päritolu kinnitavaid algdokumente. Samal ajal tuli ilmsiks, et Eesti toll ei olnud äriühingut Lacto varem põhjalikult kontrollinud, vaid oli seoses liikumissertifikaatide EUR.1 väljaandmisega nõudnud aeg-ajalt üksnes üldiste dokumentide, näiteks piima hankelepingute ja asjaomaste arvandmete esitamist.

gepealt kaebuse, mis lükati tagasi, seejärel lagi Gerechthof te Amsterdam'ile (edaspidi ka „eelotsusetaotluse esitanud kohus“ või „siseriiklik kohus“).

IV. Eelotsusetaotlus ja Euroopa Kohtu menetlus

17. 14. juuli 2000. aasta otsusega tunnistas Tallinna (Eesti) Tolliinspeksioon liikumissertifikaadid EUR.1 kehtetuks ja tühistas need. Lacto vaide alusel tunnistas Eesti Tolliamet nimetatud haldusotsuse vormilistel põhjustel ebaseaduslikuks.⁹

19. 14. juuni 2004. aasta otsusega peatas Gerechthof te Amsterdami tollikolleegium kohtuliku arutamise ja esitas Euroopa Kohutule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b uut redaktsiooni võib kohaldada juhul, kui tollivõlg on tekkinud ning selle tollivormistusjärgne sissenõudmine on toimunud enne nimetatud sätte jõustumist?

18. Selle tagajärjel nõudis Madalmaade toll äriühingult Beemsterboer sisse tollivormistusjärgse tollimaksu summas 1 697 095,50 Hollandi kuldnat (770 107,36 eurot). Sissenõudmisteate peale esitas Beemsterboer kõi-

2. Kui vastus esimesele küsimusele on jaatav, siis kas sertifikaat EUR.1, mille kohta ei saa kinnitada, et see on tõepoolest ebaõige, kuna nende kaupade päritolu, mille kohta sertifikaat välja anti, ei leidnud järelkontrolli käigus kinnitust, samas kui nimetatud kaupadele ei kohaldatud sooduskohtlemist

⁹ – Beemsterboeri ja Hoogwegti andmetel oli ebaseaduslikuks tunnistamise aluseks pädevuse puudumine.

just üksnes sellel põhjusel, on „ebaõige sertifikaat” tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b uue redaktsiooni tähenduses, ning kui see ei ole nii, siis kas huvitatud pool saab sellele sättele edukalt tugineda?

V. Hinnang

A. Esimene eelotsuse küsimus: tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b uue redaktsiooni tagasiulatuva kohaldamine

3. Kui vastus teisele küsimusele on jaatav, siis kes peab tõendama, et sertifikaat anti välja eksportija esitatud ebaõigete asjaolude alusel, või kes peab tõendama, et ametiasutused, kes sertifikaadi [EUR.1] väljastasid, ilmselgelt teadsid või oleksid pidanud teadma, et nimetatud kaubad ei vastanud sooduskohaldamise kohaldamise tingimustele?

21. Oma esimese küsimusega küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtult, kas tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b uus redaktsioon on kohaldatav tollivõlgadele, mis on tekkinud ja mille tollivormistussjärgne sissenõudmine on algatatud enne nimetatud redaktsiooni jõustumist. Teisisõnu küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtult, kas tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b uuel redaktsioonil saab olla tagasiulatuva jõud.

4. Kui vastus esimesele küsimusele on eitav, siis kas huvitatud pool saab juhul, kui tagantjärele ei ole võimalik kindlaks teha, et algselt väljastas toll EUR.1 sertifikaadi õigetest alustel, edukalt tugineda tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b kuni 19. detsembrini 2000 kehtinud redaktsioonile?”

20. Euroopa Kohtu menetluses esitasid Beemsterboer ja Hoogwegt ühiselt kirjalikud märkused. Lisaks esitasid kirjalikke märkusi Madalmaade valitsus, Itaalia valitsus ja komisjon.

22. 19. detsembril 2000. aastal jõustunud määrus nr 2700/2000, millega muudeti tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b, ei sisalda üleminekusätteid. Seetõttu tuleb tõlgendamise teel selgitada, kas uut redaktsiooni saab kohaldada tagasiulatuvalt. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt sõltub vastus olulisel määral sellest, kas tegemist on menetlusnormi või materiaalõigusnormiga. *Menetlusnorme* kohaldatakse üldiselt kõikide nende jõustumise hetkel pooleliole-

vate vaidluste suhtes, seevastu *materiaal-õigusnorme* enne nende jõustumist tekkinud asjaolude suhtes tavaliselt ei kohaldata.¹⁰

23. Tolliseadustiku artiklite 217–221 varasemas redaktsioonis, st määruses nr 1697/79¹¹, olid menetluslikud ja materiaaloiguslikud elemendid üksteisega lahutamatu seotud. Euroopa Kohtu hinnangul moodustasid nad ühtse terviku ega olnud ajalist kehtivust silmas pidades eraldi käsitlevad.¹² Käesoleval juhul ei ole oluline, kas tolliseadustiku artiklid 217–221 moodustavad omakorda sellise ühtse terviku või on iga nimetatud säte käsitlev ka eraldi.¹³ Käesolevas asjas oluline säte, tolliseadustiku artikkel 220, sisaldab igatahes nii menetluslikke kui ka materiaaloiguslikke elemente.

24. Sätte sõnastus ja sisu annavad esmapilgul alust pidada sätet eelkõige menetluslikuks; tolliseadustiku artikkel 220 käsitleb nimelt „arvestuskande” tegemist, määrab tähtaja ja ei sisalda tollivõla määra suhtes erisätteid, vaid viitab „seaduse alusel tasumisele kuuluva tollimaksu summale”. Tõdedes, et ka nimetatud sätte uue redaktsiooniga on püütud tasakaalustada ühelt poolt avaliku sektori eelarvelisi huve ja teiselt poolt võlgniku õiguspärast ootust, saab selgeks, et säte on igal juhul ka materiaaloigusliku olemusega: lõppude lõpuks on tolliseadustiku artikli 220 ülesanne selgitada, kas võlgnikul lasub veel seaduse alusel tasumisele kuuluva tollimaksu (tagantjärele) tasumise kohustus.

25. Kuna tegemist ei ole pelgalt menetlusliku sättega, tuleks käesoleva põhi kohtuasjas asjaoludel, mille puhul tollivõlg tekkis ja nõuti tollivormistussjärgselt sisse enne 19. detsembrist 2000, põhimõtteliselt kohaldada artikli 220 lõike 2 punkti b esialgset, mitte aga uut redaktsiooni.¹⁴

- 10 — Vt selle kohta üksnes 12. novembri 1981. aasta otsus liidetud kohtuasjades 212/80–217/80: Salumi jt (edaspidi ka „Salumi II”; EKL 1981, lk 2735, punkt 9); 6. juuli 1993. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-121/91 ja C-122/91: CT Control [Rotterdam] ja JCT Benelux vs komisjon (EKL 1993, lk I-3873, punkt 22); 7. septembri 1999. aasta otsus kohtuasjas C-61/98: De Haan (EKL 1999, lk I-5003, punkt 13); 14. novembri 2002. aasta otsus kohtuasjas C-251/00: Ilumitrónica (EKL 2002, lk I-10433, punkt 29) ja 1. juuli 2004. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-361/02 ja C-362/02: Tsapalos ja Diamantakis (EKL 2004, lk I-6405, punkt 19).
- 11 — Nõukogu 24. juuli 1979. aasta määrus (EMÜ) nr 1697/79 impordi- või eksporditollimaksude maksmist nõudvale tolliprotseduurile suunatud kauba eest tasumata jäänud impordi- või eksporditollimaksude tollivormistussjärgse sissenõudmise kohta (EÜT L 197, lk 1).
- 12 — Eespool 10. joonealuses märkuses viidatud otsus kohtuasjas Salumi II, punkt 11, ja 6. novembri 1997. aasta otsus kohtuasjas C-261/96: Conserchímica (EKL 1997, lk I-6177, punkt 17).
- 13 — Tolliseadustiku erinevate sätete sellist eraldi käsitlemist toetab eriti kohtujurist Jacobs oma 30. juuni 2005. aasta ettepanekus kohtuasjas C-201/04: Molenbergnatie (EKL 2006, lk I-2049, punkt 40 jji). 13. märtsi 2003. aasta otsust kohtuasjas C-156/00: Madalmaad vs komisjon (EKL 2003, lk I-2527, punkt 35, 36 ja 62–67) võib samuti mõista sel moel, et tegemist pole mitte tervikkäsitlusega, vaid tolliseadustiku erinevate sätete eraldi käsitlemisega.

- 14 — Vt selle kohta eespool 13. joonealuses märkuses viidatud otsus kohtuasjas Madalmaad vs komisjon, punkt 36, ja eespool 10. joonealuses märkuses viidatud otsus kohtuasjas Ilumitrónica, punkt 30 ja 36 jj, mis puudutavad tolliseadustiku sätete ja nende varasema redaktsiooni, st määruse nr 1697/79 sätete vahelisi seoseid. Pidades silmas seost määruse nr 1697/79 ja varem kehtinud siseriikliku õiguse vahel, vt ka eespool 10. joonealuses märkuses viidatud otsus kohtuasjas Salumi II, punktid 12, 15 ja 16; eespool 12. joonealuses märkuses viidatud otsus kohtuasjas Conserchímica, punktid 18, 21 ja 23, ning 1. aprilli 1993. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-31/91 ja C-44/91: Lageder jt (EKL 1993, lk I-1761, punkt 26).

26. Siiski võib väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ka materiaalõigusliku sisuga sätteid tõlgendada erandlikult enne nende jõustumist tekkinud olukordadele kohalduvatena, ja nimelt „niivõrd, kuivõrd selline mõju võib tuleneda nende sõnastusest, eesmärgist või ülesehitusest”.¹⁵ Otsustav on seejuures, et ei rikutaks materiaalõigusnormide tagasiulatuva kohaldamise keelu aluseks olevaid *õiguskindluse* ja *õiguspärase ootuse* põhimõtteid.¹⁶ Ühenduse materiaalõigusnormide tagasiulatuva kohaldamine on nimelt lubatud vaid siis, „kui taotletav eesmärk seda nõuab ja kui huvitatud isikute õiguspäraseid ootusi on nõuetekohaselt arvesse võetud”.¹⁷

punkti b uue redaktsiooni tagasiulatuva kohaldamine on kooskõlas mõlema nimetatud põhimõttega.

28. Tuleb meenutada, et *õiguskindluse põhimõte* on ühenduse õiguse aluspõhimõte, mis nõuab õiguslikku selgust, st sätted peavad olema selged ja täpsed, et maksukohustuslasel oleks võimalik selgelt tuvastada oma õigusi ja kohustusi ning võtta vajalikke meetmeid.¹⁸

27. Käesoleval juhul on piisavalt järgitud nii õiguskindluse kui ka õiguspärase ootuse põhimõtet. Tolliseadustiku artikli 220 lõike 2

29. Tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b uue redaktsiooni peamine eesmärk oligi tollimaksu tollivormistujärgse sissenõudmise valdkonnas kehtiva õigusliku olukorra selgemaks muutmise kodifitseerimise ja täpsustamise abil. Komisjon märkis põhjendatult, et sellega ei ole taotletud mitte muutust, vaid üksnes selgust kolmandatest riikidest pärinevate kaupade sooduskohtlemise erijuhtude puhul. Seejuures pidas ühenduse seadusandja oluliseks täpsemalt määratleda asjaomases sättes juba varem sisaldunud mõisteid „tollieksimus” ja „tasumise eest vastutava isiku heauskus”.¹⁹

15 — 15. juuli 1993. aasta otsus kohtuasjas C-34/92: *GruSa Fleisch* (EKL 1993, lk I-4147, punkt 22) ning 24. septembri 2002. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-74/00 P ja C-75/00 P: *Falk jt vs. komisjon* (EKL 2002, lk I-7869, punkt 119); samuti juba eespool 10. joonealuses märkuses viidatud otsus kohtuasjas *Salumi II*, punkt 9, ja sarnaselt ka 29. jaanuari 1985. aasta otsus kohtuasjas 234/83: *Gesamthochschule Duisburg* (EKL 1985, lk 327, punkt 20).

16 — Eespool 10. joonealuses märkuses viidatud otsus kohtuasjas *Salumi II*, punkt 10, eespool 15. joonealuses märkuses viidatud otsus kohtuasjas *GruSa Fleisch*, punkt 22, ja 10. veebruari 1982. aasta otsus kohtuasjas 21/81: *Bout* (EKL 1982, lk 381, punkt 13).

17 — 25. jaanuari 1979. aasta otsused kohtuasjas 98/78: *Racke* (EKL 1979, lk 69, punkt 20) ja kohtuasjas 99/78: *Decker* (EKL 1979, lk 101, punkt 8); samuti eespool 10. joonealuses märkuses viidatud otsus kohtuasjas *Salumi II*, punkt 10; eespool 15. joonealuses märkuses viidatud otsus kohtuasjas *GruSa Fleisch*, punkt 22; eespool 15. joonealuses märkuses viidatud otsus kohtuasjas *Falck*, punkt 119; 15. juuli 2004. aasta otsus kohtuasjas C-459/02: *Gerekens jt* (EKL 2004, lk I-7315, punktid 23 ja 24) ja 26. aprilli 2005. aasta otsus kohtuasjas C-376/02: *Stichting „Goed Wonen”* (EKL 2005, lk I-3445, punktid 32 ja 33). Siinkohal osundatud kohtupraktika hõlmab tagasiulatuva jõu andmist ühenduse seadusandja enda poolt. Nagu aga nähtub eelkõige otsustest kohtuasjades *Salumi II* ning *Falck*, juhindub Euroopa Kohus vastavast praktikast ka olukorras, kus tõlgendamise teel tuleb ühenduse materiaalõigusnorm tunnistada erandkorras tagasiulatuvalt kohaldatavaks.

18 — Väljakujunenud kohtupraktika; vt selle kohta 14. aprilli 2005. aasta otsus kohtuasjas C-110/03: *Belgia vs. komisjon* (EKL 2005, lk I-2801, punkt 30) ning 7. juuni 2005. aasta otsus kohtuasjas C-17/03: *Vereniging voor Energie, Milieu en Water jt* (EKL 2005, lk I-4983, punkt 80) viidetega kohtupraktikale.

19 — Vt määruse nr 2700/2000 üheteistkümnese põhjendus.

30. Tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b varasema redaktsiooni — määruse nr 1697/79 artikli 5 lõike 2 — tõlgendus oli seevastu sisuliselt juba esile toonud olulise osa sellest, mis nüüd on kõnealuse sätte uue redaktsiooni tekstis ka selgelt sõnastatud. Nii oli juba varem sätestatud, et ebaõige liikumissertifikaadi EUR.1 väljaandmine *ei ole* eksimus, kui nimetatud sertifikaat põhineb eksportija esitatud ebaõigetel andmetel, välja arvatud juhul, kui sertifikaati väljaandev ametiasutus ilmselgelt teadis või oleks pidanud teadma, et nimetatud kaup ei vastanud sooduskohtlemise kohaldamise tingimustele.²⁰ Tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b uus redaktsioon ei olnud suunatud õigusliku olukorra muutmisele, vaid õigusliku selguse saavutamisele ja teenis seega ka õiguskindluse eesmärki.

32. Tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b uus redaktsioon ei vähenda, vaid hoopis suurendab asjaomase ettevõtja õiguspärase ootuse kaitset tolli eksimuste korral kolmandatest riikidest pärinevate kaupade sooduskohtlemisel. Tolli eksimust käsitlev kõnealune säte puudutas ka varem küsimust, millistel eeldustel ei ole õiguspärase ootuse kaitse tõttu heauskset võlgnikult enam lubatud tagasiulatavalt sisse nõuda tasumisele kuuluvat tollimaksu,²² samuti loeti vaadeldava sätte esialgse redaktsiooni kohaselt eksimuseks muu hulgas ebaõige sertifikaadi väljaandmine kolmandatest riikidest pärinevate kaupade sooduskohtlemisel. Nagu juba märgitud — sätte uue redaktsiooni eesmärk on üksnes kodifitseerida ja täpsustada kehtivat õiguslikku olukorda just käesoleva erijuhtumi puhul.

31. *Õiguspärase ootuse põhimõte* kuulub samuti ühenduse aluspõhimõtete hulka. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on igal ettevõtjal, kelles ühenduse institutsioon on tekitanud põhjendatud ootusi,²¹ võimalik tugineda õiguspärase ootuse kaitsele.

33. Tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b uus redaktsioon selgitab ega muuda põhimõtteliselt kehtivat õiguslikku olukorda, seega ei teki tagasiulataval kohaldamisel ka ettevõtjate põhjendamatu erineva kohtlemise ohtu²³ olenevalt sellest, kas asjaomane ametiasutus algatas enne 19. detsembrit

20 — Vt ühelt poolt 14. mai 1996. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-153/94 ja C-204/94: Faroe Seafood jt (EKL 1996, lk I-2465, punktid 91–97) ja teiselt poolt tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b kolmanda lõigu uus redaktsioon.

21 — Väljakujunenud kohtupraktika; vt eespool 17. joonealuses märkuses viidatud otsus kohtuasjas Gerekens jt, punkt 28, ja eespool 18. joonealuses märkuses viidatud otsus kohtuasjas Vereniging voor Energie, Milieu en Water jt, punkt 73, samuti 15. juuli 2004. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-37/02 ja C-38/02: Di Lenardo Adriano Srl ja Dilexport Srl (EKL 2004, lk I-6945, punkt 70) viidetes kohtupraktikale.

22 — Vt sätte eelmise redaktsiooni kohta määruse nr 1697/79 artikli 5 lõikes 2 1. aprilli 1993. aasta otsus kohtuasjas C-250/91: Hewlett Packard France (EKL 1993, lk I-1819, punkt 46).

23 — Materiaalõigusnormide tagasiulatava kohaldamisega seotud ohule juhib tähelepanu eelkõige eespool 10. joonealuses märkuses viidatud otsus kohtuasjas Salumi II, punkt 14.

2000 tasumisele kuulunud tollimaksu sissenõudmise enne või pärast uue redaktsiooni jõustumist.

tet tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b uue redaktsiooni tähenduses. Sisuliselt soovib ta teada, kas liikumissertifikaati EUR.1 võib pidada ebaõigeks alati, kui nende kaupade päritolu, mille kohta sertifikaat välja anti, ei leia järelkontrolli käigus enam kinnitust.

34. Seega pole tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b tagasiulatuva kohaldamisega vastuolus õiguskindluse ja õiguspärase ootuse ega ka võrdsuse põhimõte.

35. Eeltoodu lubab jõuda üldisele järeldusele, et tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b uus redaktsioon on kohaldatav ka tollivõlgadele, mis on tekkinud ja mille tollivormistujärgne sissenõudmine on algatatud enne nimetatud määruse jõustumist.

37. Küsimuse selle osa taustaks on tõsiasi, et käesoleval juhul ei ole eelotsusetaotluse esitanud kohtu kirjeldatud asjaoludel võimalik üheselt kindlaks teha, kas vaidlusalused liikumissertifikaadid EUR.1 olid õiged või ebaõiged. Ühelt poolt ei ole mingeid selgeid tõendeid sertifikaatide ebaõigsuse kohta, teiselt poolt ei ole enam võimalik kinnitada ka sertifikaatide õigsust, sest eksportinud äriühing Lacto ei ole säilitanud nõutavaid algdokumente.

B. Teine eelotsuse küsimus: liikumissertifikaatide EUR.1 käsitlemine, mille ebaõigsust ei saa tõendada

Teise küsimuse esimene osa: mõiste „ebaõige sertifikaat“

36. Teise küsimuse esimeses osas palub eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtul tõlgendada ebaõige sertifikaadi mõis-

38. Vabakaubanduslepingu protokoll nr 3 artiklist 16 tulenevalt tõendab liikumissertifikaat EUR.1, et Eestist ühendusse imporditud toodete päritoluriigiks nimetatud protokoll tähenduses on Eesti. Selline sertifikaat on niisiis sisetoodud kauba päritolu tõendav dokument,²⁴ mis esitatakse pädevale tolliasutusele sooduskohtlemise kohaldamiseks.

24 — Vt sarnaste lepingute kohta ka 7. detsembri 1993. aasta otsus kohtuasjas C-12/92: Huygen jt (EKL 1993, lk I-6381, punkt 16); eespool 20. joonealuses märkuses viidatud otsus liidetud kohtuasjades Faroe Seafood jt, punkt 16, ja 23. veebruaril 1995. aasta otsus kohtuasjas C-334/93: Bonapharma (EKL 1995, lk I-319, punkt 16).

39. Sellegipoolest on võimalik liikumissertifikaadis EUR.1 märgitud kauba päritolu puudutava teabe õigsust tagantjärele kontrollida, sealhulgas teostada *ühenduse kontrollkäike*, nagu toimus ka käesoleval juhul.²⁵ Nimetatud kontrolli tagajärgede kohta märgib Euroopa Kohus Faroe Seafood kohtuasjas tehtud otsuses järgmist:

„Kui sertifikaadis EUR.1 märgitud kauba päritolu ei leia järelkontrolli käigus kinnitust, tuleb [...] asuda seisukohale, et selle *päritolu on teadmata* ja et sertifikaat on sellele antud ning tariifset sooduskohtlemist on selle suhtes kohaldatud ekslikult. Niisugusel juhul peab importiva liikmesriigi toll kauba sisseveol tasumata jäänud imporditollimaksu põhimõtteliselt tagantjärele sisse nõudma.“²⁶

40. Liikumissertifikaadi EUR.1 tõendusjõu võib järelkontrolli käigus tagasiulatuvalt

kahtluse alla seada.²⁷ Kui selliste järelkontrollide käigus selgub, et kõnealuse kauba *päritolu on teadmata*, osutub liikumissertifikaat EUR.1 vältimatu tagajärjena tagasiulatuvalt *ebaõigeks*, olenemata sellest, et sertifikaadis oli päritolumaaks märgitud konkreetne riik. Teisisõnu on kauba teadmata päritolu ja ebaõige liikumissertifikaat EUR.1 vaid ühe medali kaks külge.

41. Kui pidada liikumissertifikaati EUR.1 käesoleval juhul *õigeks*, siis peab selle tulemusena sertifikaati ka edaspidi saama kasutada asjaomase toote päritolutõendina ja kauba suhtes peab endiselt saama kohaldada sooduskohtlemist, kuigi järelkontrolli tulemusena on kauba *päritolu teadmata*. Võib tekkida olukord, kus pädevad ametiasutused peavad tagama sooduskohtlemise, olles

25 — Eespool 24. joonealuses märkuses viidatud otsus kohtuasjas Faroe Seafood, punkt 16, esimene lause; vt samuti eespool 24. joonealuses märkuses viidatud otsus kohtuasjas Huygen, punkt 16, ja 17. juuli 1997. aasta otsus kohtuasjas C-97/95: Pascoal & Filhos (EKL 1997, lk I-4209, punkt 30).

26 — Eespool 24. joonealuses märkuses viidatud otsus kohtuasjas Faroe Seafood, punkt 16, teine ja kolmas lause; kohtujuristi kursiiv; vt ka eespool 24. joonealuses märkuses viidatud otsus kohtuasjas Huygen, punktid 16 ja 17, ja eespool 25. joonealuses märkuses viidatud otsus kohtuasjas Pascoal & Filhos, punkt 30.

27 — Vt selle kohta ka eespool 25. joonealuses märkuses viidatud otsus kohtuasjas Pascoal & Filhos, punktid 35, 36 ja 41, ning eespool 24. joonealuses märkuses viidatud otsus kohtuasjas Faroe Seafood, punkt 63. Pealegi ei olnud käesolevas kohtuasjas erinevalt eespool 24. joonealuses märkuses viidatud otsusest kohtuasjas Faroe Seafood, punktid 5, 6 ja 17 ij, olemasoleva teabe alusel sisulist erimeelsust Eesti tolliga *kontrolli tegeliku tulemuse* suhtes. Olukord, et liikumissertifikaadid EUR.1 ei olnud tollimaksude sissenõudmise ajaks veel lõplikult kehteteks tunnistatud, oli tingitud pigem vormilistest põhjustest (vt käesoleva ettepaneku punkt 17). See asjaolu ei takistanud Madalmaade tolli pärast järelkontrolli tulemuste selgumist käsitleda imporditud võid teadmata päritoluga võina.

samas teadlikud, et toode ei vasta selleks nõutavatele tingimustele. Sel viisil hõlbustaks ka importimisel esineda võivat eeskirjade eiramist ja peettusi.

tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b uuele redaktsioonile ka sel juhul, kui tegemist ei ole „ebaõige sertifikaadiga” nimetatud sätte teise lõigu tähenduses.

42. Neil asjaoludel tuleb teise küsimuse esimesele osale vastata järgmiselt.

44. Põhikohtuasja eespool kirjeldatud asjaoludel on tegemist ebaõige sertifikaadiga. Seetõttu ei ole teise küsimuse teisele osale vaja vastata.

Juhul kui sertifikaati EUR.1 märgitud kaupade päritolu ei leia järelkontrolli käigus enam kinnitust, tuleb nimetatud sertifikaati pidada „ebaõigeks sertifikaadiks” tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b tähenduses määrusega nr 2700/2000 kehtestatud redaktsioonis.

C. Kolmas eelotsuse küsimus: tõendamiskoormise jaotumine

Teise küsimuse teine osa: tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b uue redaktsiooni kohaldatavus „ebaõige sertifikaadi” puudumisel

43. Teise küsimuse teises osas palub eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohutul selgitada, kas on võimalik tugineda

45. Oma kolmanda küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kelle kohustuseks on tõendada, et liikumissertifikaat EUR.1 põhineb eksportija esitatud ebaõigetel andmetel, ning kes peab tõendama, et sertifikaadi väljastanud ametiasutus oli või oleks pidanud olema teadlik, et nimetatud kaup ei vastanud sooduskohtlemise kohaldamise tingimustele. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimus puudutab tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b uue redaktsiooni kolmanda lõigu tingimuste täidetuse tõendamiskoormist.

Tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b uue redaktsiooni kolmanda lõigu esimene pool: tõendamiskoormis ekspordija esitatud ebaõigete asjaolude tõttu

portija esitas tõepoolest ebaõiget teavet ja seetõttu on sertifikaat ebaõige.

46. Tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b uue redaktsiooni kolmanda lõigu esimene pool sisaldab erandit teises lõigus sätestatud eksimuse eeldusest. Ebaõige liikumissertifikaadi EUR.1 väljaandmist ei loeta *erandkorras tolli eksimuseks*, kui nimetatud sertifikaat põhineb ekspordija esitatud ebaõigetel asjaoludel.

47. Menetlusõiguse üldtunnustatud põhimõtete kohaselt lasub tõendamiskoormis reeglina isikul, kes soovib tugineda sätte tingimustele.

48. Üldjuhul tugineb tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b uue redaktsiooni kolmanda lõigu esimeses pooles sisalduvale erandile ametiasutus, kes peab tegema tasumisele kuuluva maksusumma kohta järelarvestuskande. Seega lasub sellel ametiasutusel — reeglina importiva liikmesriigi tolliasutusel — üldjuhul kohustus tõendada, et eks-

49. Kirjeldatud tõendamiskoormise jaotumine on põhjendatud, sest ametiasutusel on tõendeid hankida lihtsam kui importival äriühingul. Ametiasutus võib kolmandate riikidega tehtava halduskoostöö raames saada teavet selle kohta, *milliseid andmeid* asjaomasel juhul tegelikult esitati ja *millele* liikumissertifikaat EUR.1 sisuliselt *tugines*. Sel eesmärgil näeb vabakaubanduslepingu protokoll nr 3 artikli 28 lõige 3 sõnaselgelt ette, et taotluse vorme tuleb säilitada vähemalt kolm aastat. Nii on võimalik taotluses esitatud faktiliste andmete alusel otsustada,²⁸ kas ekspordija taotluses esitatud andmed olid õiged või mitte, kusjuures ekspordiriigi tollil on vastavalt protokoll nr 3 artikli 32 lõikele 3 õigus teostada mis tahes kontrolli, mida ta peab vajalikuks.²⁹ Ekspordijal lasub protokoll nr 3 artikli 28 lõike 1 kohaselt omakorda kohustus säilitada tema poolt eksporditud kauba päritolu tõendavaid algdokumente vähemalt kolm aastat.

28 — Vt määruse nr 2700/2000 üheteistkümnese põhjendus, mis otseselt selgitab tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b uut redaktsiooni.

29 — Tulenevalt protokoll nr 3 artikli 32 lõikest 1 võib nimetatud kontrolli teostada, pidades silmas selle protokoll *käiki* tingimusi.

50. Eksportija dokumentide säilitamise kohustusest nähtub samuti, et asjaomaste ametiasutuste tõendamisvõimalused sõltuvad eksportija koostööst. Juhul kui eksportija eksporditud kauba päritolu tõendavaid dokumente õigusvastaselt ei säilita, on ka asjaomastel ametiasutustel *endapoolse sekkumisseta* võimatu tõendada, kas esitatud andmed olid õiged või valed. Sellisel juhul oleks ülekohtune panna tõendamiskoormis tollile. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei peaks Euroopa Ühendus kandma importijatelt tarnijate ebaõige tegevuse kahjulikke tagajärgi.³⁰

51. Juhul kui eksportija algselt esitatud andmete kontrollimine ei õnnestu seetõttu, et eksportija ei ole vajalikke dokumente õigusvastaselt säilitanud, tuleb tõendamiskoormis ümber pöörata. Sel juhul tuleb tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b uue redaktsiooni kolmanda lõigu esimese poole kohaselt panna tõendamiskoormis võlgnikule (tasumise eest vastutavale isikule), seega peab võlgnik tõendama, et kolmanda riigi ametiasutuste väljaantud liikumissertifikaat EUR.1 põhineb õigetest faktilistel andmetel. Eksportija õigusvastane käitumine või eksimus on tasumise eest vastutava isiku tavapärane äririsk, mida ei saa tema ärisuhete raames pidada ettenägematuks. Kuigi tasumise eest vastutav isik ei saa mõjutada

oma lepingupartnerite käitumist, võib ta partnerid ometi ise valida ja peab lepingupartnerite õigusvastase käitumise riski vastu võtma vajalikud abinõud, näiteks lisades nendega sõlmitavatesse lepingutesse asjaomased klauslid või sõlmides eraldi kindlustuslepingu.³¹ Seega ei anna tõendamiskoormise ümberpööramine alust „pidada [tasumise eest vastutavat isikut] vastutavaks süsteemi tõrgete eest”.³²

52. Pealegi on tõendamiskoormise ümberpööramine juhul, kui eksportija ei ole dokumente õigusvastaselt säilitanud, kooskõlas ühenduse seadusandja sooviga vältida eeskirjade eiramist ja pettusi seoses kaupade sooduskohtlemisega impordil.³³ Vastasel juhul võib tekkida stiimul kuritarvitada

31 — Vt selle kohta eespool 25. joonealuses märkuses viidatud otsus kohtuasjas Pascoal & Filhos, punkt 59, ja 11. juuli 2002. aasta otsus kohtuasjas C-210/00: Käserei Champignon Hofmeister (EKL 2002, lk I-6453, punkt 80), viimane puudutab ebaõigete deklaratsioonide esitamist seoses eksporditoetustega.

32 — Vt selle kohta määruse nr 2700/2000 üheteistkümnese põhjendus, millest tuleneb, et tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b uus redaktsioon peab aitama vältida olukorda, kus tasumise eest vastutavale isikule on pandud vastutus süsteemi tõrgete eest kolmandate riikide ametiasutuste eksimuse tõttu.

33 — Vt määruse nr 2700/2000 teine põhjendus. Samas tähenduses ka määruse nr 2913/92 kaheksas põhjendus, samuti 14. aprilli 2005. aasta otsus kohtuasjas C-385/03: Käserei Champignon Hofmeister (EKL 2005, lk I-2997, punktid 27 ja 28) ja eespool 31. joonealuses märkuses viidatud otsus kohtuasjas Käserei Champignon Hofmeister, punkt 60; viimane puudutab eksporditoetuste süsteemi.

30 — Eespool 25. joonealuses märkuses viidatud otsus kohtuasjas Pascoal & Filhos, punkt 59.

sooduskohtlemist ühenduse eelarve kahjuks ja varjata sellist kuritarvitamist säilitamist vajavate dokumentide hävitamisega. Mitte viimases järjekorras viitasid sellele Euroopa Kohtus toimivas menetluses õigusega ka Itaalia ja Madalmaade valitsus.

on algatatud imporditollimaksude tollivormistusjärgne sissenõudmine. Kooskõlas menetlusõiguse üldtunnustatud põhimõtetega lasub seega ka tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b kolmanda lõigu teise poole uue redaktsiooni kohaldamise eelduste tõendamiskoormis tasumise eest vastutaval isikul.

Tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b kolmanda lõigu teise poole uus redaktsioon: „teadlik olemisega või teadlik olema pidamisega” seotud tõendamiskoormis

55. Vaevalt saab ühenduses asuv tasumise eest vastutav isik üksi hinnata või koguni tõendada liikumissertifikaadi EUR.1 väljaandmise ajal kolmanda riigi asjaomastel ametiasutustel olnud *sisemist teavet*. Nagu igal teisel kõrvalisel isikul ei ole ka tasumise eest vastutaval isikul piisavalt ülevaadet sealsete ametiasutuste sisemise olukorra kohta.

53. Tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b kolmanda lõigu teise poole uus redaktsioon sisaldab erandit nimetatud lõigu esimesest poolest. Selle kohaselt on siiski just siis, kui on ilmne, et sertifikaadi välja andnud asutused olid või oleksid pidanud olema teadlikud, et kaup ei vasta sooduskohtlemise kohaldamise tingimustele, tegemist teises lõigus eeldatud eksimusega.

56. Tuleb siiski silmas pidada, et tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b kolmanda lõigu teise poole uus redaktsioon on mõeldud kohaldamiseks juhtudel, kui on *ilmne*, et kolmanda riigi ametiasutused olid või oleksid pidanud olema teatud asjaoludest teadlikud. Siinkohal võib olla tegemist vaid asjaoludega, mis on tõendatavad ilma ülevaata kolmandate riikide ametiasutustele kättesaadava teabe või kolmandate isikute ametiasutuste sisemise korralduse kohta. Juhul kui näiteks asjaomases kolmandas riigis puuduvad seadmed kõnealuse toote tootmiseks, siis on

54. Üldjuhul tugineb eespool märgitud erandile tasumise eest vastutav isik, kelle suhtes

ilmne, et sellise toote päritolustaatust ei saa seostada asjaomase kolmanda riigiga.³⁴ Selliste või sarnaste asjaolude tõendamist võib niisiis tasumise eest vastutavalt isikult ilma pikemata nõuda.³⁵

uuele redaktsioonile, on kohustatud esitama oma väidete kinnitamiseks vajalikud tõendid.

57. Eeltoodud asjaolusid silmas pidades tuleb kohaldada tõendamiskoormise jaotamist kooskõlas menetlusõiguse üldtunnustatud põhimõtetega; tõendamiskoormise ümberpööramine ei ole vajalik.

Juhul kui eksportija ei ole eksporditud toodete päritolu tõendavaid vajalikke dokumente õigusvastaselt säilitanud, on tollimaksu tasumise eest vastutav isik kohustatud tõendama, et kolmanda riigi ametiasutuste väljaantud liikumissertifikaat EUR.1 põhines õigetest faktilistel andmetel.

Vahejärelalus

58. Neil asjaoludel tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtu kolmandale küsimusele vastata järgmiselt.

D. Neljas eelotsuse küsimus: tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b esialgse redaktsiooni tõlgendamine

Isik, kes soovib tugineda tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b kolmanda lõigu

59. Oma neljanda küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtul tõlgendada tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b esialgset redaktsiooni. Küsimus esitati ainult puhuks, kui vastus esimesele küsimusele on eitav. Kuna käesolevaga pakutava lahenduse alusel on vastus esimesele küsimusele jaatav ja järelikult kohaldatakse põhikohtuasja asjaoludele tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b uut redaktsiooni, ei ole neljandale küsimusele vaja vastata.

34 — Ainuüksi asjaolust, et kolmandate riikide ametiasutused ei ole — nagu ka käesoleval juhul — eksportijat kontrollinud ega nõudnud vajalikke dokumente, ei piisa eelduseks, et ametiasutused *ilmselt* teadsid või oleksid pidanud teadma, et eksporditavad kaubad ei vasta sooduskoheldamise kohaldamise tingimustele.

35 — Vt asjaolude osas ka eespool 10. joonealuses märkuses viidatud otsus kohtuasjas Ilumitónica, punktid 49–52.

VI. Ettepanek

60. Esitatud põhjendustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Gerechthshof te Amsterdami esitatud küsimustele järgmiselt:

1. Nõukogu 12. oktoobri 1992. aasta määruse (EMÜ) nr 2913/92, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik, artikli 220 lõike 2 punkt b Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2000. aasta määrusega (EÜ) nr 2700/2000 kehtestatud redaktsioonis on kohaldatav tollivõlgadele, mis on tekkinud ja mille tollivormistusjärgne sissenõudmine on algatatud enne nimetatud määruse jõustumist.
2. Juhul kui sertifikaati EUR.1 märgitud kaupade päritolu ei leia järelkontrolli käigus enam kinnitust, tuleb nimetatud sertifikaati pidada „ebaõigeks sertifikaadiks” tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b tähenduses määrusega (EÜ) nr 2700/2000 kehtestatud redaktsioonis.
3. Isik, kes soovib tugineda tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b kolmandale lõigule määrusega (EÜ) nr 2700/2000 kehtestatud redaktsioonis, on kohustatud esitama oma väidete kinnitamiseks vajalikud tõendid.

Juhul kui eksportija ei ole eksporditud toodete päritolu tõendavaid vajalikke dokumente õigusvastaselt säilitanud, on tollimaksu tasumise eest vastutav isik kohustatud tõendama, et kolmanda riigi ametiasutuste poolt väljaantud sertifikaat EUR.1 põhines õigetest faktilistel andmetel.